

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ
за третім рівнем вищої освіти «доктор філософії»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 242 «ТУРИЗМ»

Загальні положення

Вступний іспит за програмою «доктор філософії в галузі туризму» складається в усній формі за білетами, складеними на основі нижче наведеної програми. До іспиту допускаються особи, які мають ступінь магістра або кваліфікацію спеціаліста з туризму (туризмознавства) і споріднених напрямів знань. Білет складається з трьох питань, які охоплюють програму з нормативних дисциплін Галузевого стандарту вищої освіти України 8.140103 (7.140103) – туризмознавство (за видами).

Вступник до аспірантури має знати:

- поняттєво-термінологічний апарат, який використовується в туризмознавстві;
- загальноосвітіві та національні документи, які регламентують туристичну діяльність
- сутність, організаційно-управлінські засади функціонування туризму, окремих його видів і форм, суб'єктів туристичного ринку;
- принципи формування та функціонування туристичного ринку та різних ієрархічних рівнях;
- наукові засади сталого розвитку туризму на територіях різного таксономічного рівня, в DESTИНАЦІЯХ, в різних галузях індустрії туризму;
- принципи галузевого, регіонального управління туризмом, управління туристичним підприємством, управління якістю туристичних проєктів;
- основи туризмології.

Вступник до аспірантури має вміти:

- визначити об'єкт та предмет наукового дослідження в туризмознавстві;
- аналізувати спеціальну наукову літературу, робити власні узагальнення щодо основних категорій і понять;
- використовувати загальні та фахові інформаційні джерела при розробці методики дослідження;
- розкрити тенденції та визначити завдання розвитку туризму на конкретній території;
- дати оцінку можливостям та визначити стратегічні напрями розвитку туризму на конкретній території, які формуються під впливом різних (природничо-географічних, соціокультурних, соціально-економічних, ринкових тощо) чинників;
- визначити тип, форму, структуру туристичної DESTИНАЦІЇ, дати її комплексну характеристику;
- сформувати систему оцінок якості туристичного проєкту;

- застосовувати методики кількісної і якісної оцінки для визначення рівня розвитку туризму на територіях різного ієрархічного рівня, визначення рівня сформованості туристичних дестинацій.

Відповідь оцінюється за п'ятибальною системою: "відмінно", "добре", "задовільно", "незадовільно".

При оцінці відповіді враховуються:

- змістовність та повнота розкриття питання;
- логічність і послідовність викладу матеріалу;
- конкретність викладу матеріалу і відповідність змісту викладу поставленому питанню;
- конкретні (в т.ч. фактологічні) знання з питання, яке висвітлюється.

Оцінкою «відмінно» оцінюється відповідь, яка задовольняє наступним вимогам:

- правильно, логічно, всебічно розкритий зміст кожного з поставлених питань;
- вступник до аспірантури продемонстрував знання фахової наукової літератури, інших джерел інформації, вміння їх аналізувати та формувати власну думку;
- вільне володіння поняттєво-категоріальним апаратом, знання сутності поставленої проблеми,
- володіння фактологічним та картографічним матеріалом для повного розкриття сутності поставленого питання.

Вступник до аспірантури готує **дослідницьку пропозицію** обсягом до 5 сторінок, в якій обґрунтовується тематика майбутнього дисертаційного дослідження, його актуальність, стан розробки у вітчизняній та зарубіжній науці; можливі шляхи розв'язання поставлених задач. Дослідницька пропозиція має бути результатом детального вивчення спеціальної наукової літератури з даної проблеми, містити власні погляди на категоріально-поняттєвий апарат, розкривати теоретико-методологічні засади вивчення питання, сутність проблеми, методи і методичні основи дослідження. Дослідницька пропозиція презентується та оцінюється на вступному іспиті до аспірантури.

I. Основи туризмознавства (туризмології)

Поняттєво-категоріальний апарат. Дати визначення і розкрити зміст понять: турист, туризм, екскурсант, екскурсія, рекреація, ресурси рекреаційно-туристичні, туристична послуга, туристичний продукт, тур, туристична подорож, туристична діяльність, суб'єкти туристичної діяльності, сфера туризму, індустрія туризму, туристична інфраструктура, туристична дестинація, ринок туристичних послуг, туристичний процес.

Сутність туризмології: об'єкт і предмет дослідження. Місце в системі наук. Структура туризмології.

Історія розвитку наукових досліджень туризму. Етапи розвитку туризмознавства. Європейська школа туризмології (німецька, австрійська, датська, французька, польська, болгарська, російська). Американська школа туризмології. Розвиток туризмології в Україні: загальна характеристика, регіональні центри і напрямки.

Географія туризму. Предмет географії туризму, його трансформації. Об'єкт і предмет рекреаційної географії. Взаємозв'язок рекреаційної географії і географії туризму. Зв'язок географії туризму з іншими науками. Місце географії туризму в системі наукового знання про туризм (в туризмології). Основні концепції географії туризму: територіальних рекреаційних систем, рекреаційно-туристичного простору, туристичної урбанізації.

Екологія туризму. Концепція рекреаційно-туристичного природокористування. Парадигма стійкого (збалансованого, врівноваженого) розвитку туризму. Глобалізація і туризм.

Гуманітарні науки в дослідженні туризму. Філософія туризму. Культурологія туризму. Соціологія туризму. Психологія туризму. Правознавство і туризм. Характеристика: предмет дослідження, основні концепти, актуальні напрямки.

Економіка туризму. Предмет дослідження. Макроекономічні показники розвитку туризму. Мікроекономічний аналіз туристичної діяльності. Механізм функціонування туристичного ринку. Сторони ринкових відносин: ринок споживача і ринок виробника. Принципи кластеризації туристичної діяльності. Економічні засади формування туристичних дестинацій. Корпоративна діяльність в туризмі.

Праксеологія туризму: технології туристичної діяльності. Технології готельного обслуговування; технології організації харчування туристів; технології транспортного обслуговування туристів (різними видами транспорту), інформаційні технології в туризмі, глобальні інформаційні системи і туризм; картографічні методи в туризмі.

Методологія туризмології. Загальнонаукові методи в дослідженні туризму. Спеціально-наукові методи дослідження туризму. Методи просторово-часового аналізу. Види і форми групування в туризмі. Класифікація рекреаційно-туристичних ресурсів: підходи до класифікації, сутність самої класифікації (за різними авторами), приклади класифікації. Класифікація (типологізація) видів та форм туризму: підходи, приклади класифікації (типологізації). Класифікація суб'єктів туристичної діяльності, індустрії туризму та її складових, туристичного ринку. Класифікація та типологізація туристичних дестинацій (за різними ознаками). Районування рекреаційно-туристичне: підходи, схеми районування світу та України (за різними авторами). Статистичні і економіко-математичні методи в туристичних дослідженнях. Картографічні методи дослідження в туризмі. Соціологічні методи туристичних досліджень.

II. Туристичне країнознавство

Поширення рекреаційно-туристичних ресурсів в світі і в Україні. Об'єкти ЮНЕСКО і їх використання в туризмі. Схеми макрорайонування міжнародного туризму. Схема туристичного районування UNWTO. Напрямки основних туристичних потоків в світі. Особливості туристичних міграцій.

Туристичні дестинації регіонального рівня: Північна Європа, Західна Європа, Центральна Європа, Південна Європа, Східна Європа; Середземномор'я; Альпійський регіон; Євразійські країни; Південно-Західна Азія, Південна Азія, Центральна Азія, Південно-Східна Азія, Далекий Схід; Північна Америка, Мезоамерика, Південна Америка; Північна Африка, Східна Африка, Західна Африка, Південна Африка; Австралія і Нова Зеландія; Океанія; Антарктида та Антарктика.

Видові туристичні дестинації: Основні регіони круїзного туризму. Основні регіони гірськолижного туризму. Основні регіони альпінізму. Провідні бальнеологічні курорти світу.

Національні дестинації. Країни: США, Франція, Іспанія, Італія, Велика Британія, Німеччина, Китай, Туреччина, Індія, Таїланд, Росія, Греція, Австрія, Угорщина, Польща, Чехія, одна з Балканських країн, одна з країн Балтії (на вибір вступника до аспірантури), Єгипет, Австралія, ПАР. Туристсько-країнознавча характеристика країни: географічне положення, основні туристичні ресурси, місце в системі міжнародного туризму, основні туристичні дестинації-центри.

Локальні туристичні дестинації: Париж, Рим, Відень, Лондон, Барселона, Нью-Йорк, Ріо-де-Жанейро, Каїр, Сідней, Варшава, Будапешт.

III. Стан туризму в Україні.

Етапи розвитку туризму в Україні: давні мандрівки, мандрівки В.Григоровича-Барського, внесок паломництва в розбудову інфраструктури подорожей; розвиток туризму в XIX - на початку XX ст.; радянський етап розвитку туризму; розвиток туризму за часи незалежності.

Місце України в системі міжнародного туризму. Основні показники розвитку туризму в Україні. Тенденції розвитку туризму та його регіональні відміни. Система управління туризмом та її трансформації. Нормативно-правові документи, які регламентують розвиток туризму і курортів в Україні.

Ринок туристичних послуг. Характеристика ринку попиту, його стратифікація, регіональні відміни. Характеристика ринку пропозиції: основні суб'єкти туристичного ринку, галузевий та регіональний туристичний продукт. Рекреаційно-туристичне районування України: підходи, схеми районування. Карпати, Передкарпаття і Закарпаття, Причорномор'я, Приазов'я, Крим, Поділля, Галичина, Волинський, Столичний, Слобожанський, Подніпров'я, Східно-Український, Центрально-Український. Характеристика рекреаційно-

туристичних районів: склад, основні рекреаційно-туристичні ресурси, основні туристичні дестинації, розвиток туристичної інфраструктури та індустрії туризму, рекреаційно-туристична спеціалізація та базовий туристичний продукт.

Розвиток основних видів туризму в Україні: рекреаційний (відпочинок і оздоровлення), лікувальний, гірсько-лижний, спортивно-оздоровчий. Характеристика: сутність рекреаційно-туристичних- занять, ресурси для розвитку, базові дестинації, їх спеціалізація.

Напрямки розвитку міжнародного туризму. Особливості внутрішнього туризму та екскурсійної діяльності. Основні екскурсійні дестинації.

Готельна і ресторанна справа. Розвиток транспортного обслуговування. Курортне господарство. Виставкова діяльність в туризмі.

Список літератури

1. Бабарицька В.К., Малиновська О.Ю. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення турпродукту: Навчальний посібник. – К., 2004.
2. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія.-К.:ВПЦ»Київський університет», 2001.-395с.
3. Большой Глоссарий терминов международного туризма / The Great Glossary of Terms for the International Tourism / Под ред. М.Б. Биржакова, В.И. Никифорова. – СПб., 2002.
4. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм: Сучасні концепції менеджменту і маркетингу: Навчальний посібник. – К., 2004.
5. Закон України "Про туризм" від 18.11.2003 р. // ВВР.
6. Котлер Ф., Боуэн Дж., Мейкенз Дж. Маркетинг. Гостеприимство и туризм: Учебник для вузов / Пер. с англ.; под ред. Р.Б. Ноздревой. – М., 1998.
7. Крачило Н.П. География туризма. – К., 1987.
8. Крачило Н.П. Основы туризоведения.- К.: Вища школа, головное изд-во, 1980.- 120 с.
9. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти).-К.:”Альтерпрес”, 2002.- 436 с.
10. Любіцева О.О. Туризмознавство: вступ до фаху : Підручник / О. О. Любіцева, В. К. Бабарицька. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. – 335 с.
11. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Ганич Н.М. Міжнародний туризм і сфера послуг: Підручник.-К.:Знання, 2008.-661 с.
12. Мальська М.П., Худо В.В., Цибух В.І. Основи туристичного бізнесу.Навч.посіб.- Львів:ВЦ ЛНУ ім.Івана Франка, 2003.-360с.
13. Пазенок В.С., Федорченко В.К. Філософія туризму: Навч.посіб.-К.:Кондор, 2004.- 268с.
14. Педагогіка туризму. Навч.пос./за ред.. проф..В.К.Федорченка, проф..Фоменко Н.А., доц.. Скрипник М.І., доц.. Цехмістрової Г.С./.-К.:, Видав. Дім «Слово», 2004.-296с.
15. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: Збірник нормативно-правових актів /За заг. ред. В.К. Федорченка. – К., 2002.

16. Туризмолoгiя (теорiя туризму). Навч.-методичний посiбник зi спецкурсу -К.:КУТЕП, 2010.-70 с.
17. Уокер Дж. Р. Введение в гостеприимство: Учебник / Пер. с англ. – М., 1999.
18. Федорченко В.К., Мiнiч I.М. Туристський словник-довiдник.-К.,:»Днiпро», 2000.-160с.
19. Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Iсторiя туризму в Украiнi: Навчальний посiбник. – К., 2002.
20. Холловой Дж.К., Тейлор Н. Туристический бiзнес: Пер. С 7-го англ.изд..-К.:Знання,2007.-798с.
21. Шур Ю.В., Дмитрук О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм: Навчальний посiбник. – К., 2003.
22. Яковенко И.М. Рекреационное природопользование: методология и методика исследований. – Симферополь, 2003.
23. www.heritage.unesco.ru – Свiтова природна i iсторико-культурна спадщина
24. www.unesco.org – офiцiйний сайт ЮНЕСКО
25. www.world-tourism.org. – офiцiйний сайт Всесвiтньої туристичної органiзацiї
26. www.wttc.org. - європейська рада з туризму i подорожей
27. <http://www.me.gov.ua> – Мiнiстерство економiчного розвитку i торгiвлi Украiни. Департамент розвитку туризму i курортiв.

28.

<http://www.me.gov.ua> – Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Департамент розвитку туризму і курортів.

